

Śląsk pełen RIPOK-ów

Według stanu na koniec I kwartału 2016 r., na terenie województwa śląskiego funkcjonowało 17 RIPOK-ów MBP o wydajności wystarczającej dla przetworzenia powstającego tutaj strumienia zmieszanych odpadów komunalnych. Przed regionem nie brakuje jednak jeszcze wyzwań m.in. w obszarze gospodarki odpadami zielonymi czy bioodpadami.

Województwo śląskie jest czternastym co do wielkości powierzchni województwem w kraju i drugim pod względem liczby ludności. Na powierzchni 12 333 km² (3,9% powierzchni kraju) zamieszkuje tu ponad 4,5 mln mieszkańców, tj. 11,9% ogółu ludności kraju (według stanu na 31 grudnia 2014 r.). Województwo śląskie jest również najbardziej zurbanizowanym obszarem Polski.

Stan środowiska w województwie śląskim

Województwo śląskie jest jednym z najbardziej przekształconych antropogenicznie obszarów Polski. Mimo to, na jego terenie występują zasoby środowiska o wartościach przyrodniczych rangi europejskiej i krajowej. Najcenniejsze obiekty objęte są ochroną w ramach rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obszarów Natura 2000 i innych form ochrony. Łącznie różnymi formami ochrony przyrody objęte jest 33,8% powierzchni województwa. Grunty leśne wszystkich własności, występujące na łącznej powierzchni ponad 403,8 tys. ha, lokują województwo śląskie na piątym miejscu w kraju pod względem lesistości, wynoszącej 31,9%.

Jakość powietrza w województwie śląskim odbiega od poziomu odpowiadającego obowiązującym normom. Stale występują przekroczenia norm takich zanieczyszczeń jak pył zawieszony PM10, pył zawieszony PM2,5

czy benzo(a)piren. Województwo śląskie należy do regionów o największej w Polsce emisji zanieczyszczeń gazowych i pyłowych. Emisje te w 2014 r. stanowiły odpowiednio 46% gazowej emisji krajowej (bez dwutlenku węgla) i 21,7% pyłowej emisji krajowej. A głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń pyłowych były zakłady przetwórstwa przemysłowego (46,5% emisji ogółem), zakłady wytwarzania i zaopatrywania w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych (43,7%) oraz górnictwo i wydobywanie (9,5%). Głównym źródłem emisji zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) były zakłady górnictwa i wydobywania (59,1% emisji ogółem), wprowadzające do atmosfery przede wszystkim metan.

Presję na środowisko wodne województwa śląskiego stanowi głównie pobór wody, wprowadzanie ścieków oraz spływy powierzchniowe, m.in. z rolnictwa. Emisja ścieków przemysłowych i komunalnych, wymagających oczyszczenia, od lat utrzymuje się na najwyższym poziomie w kraju, powodując zanieczyszczenie rzek województwa.

Odpady z sektora gospodarczego

W tak uprzemysłowionym regionie jak Śląsk gospodarka odpadami ma szczególne znaczenie. Na terenie województwa w 2014 r. wytworzono w sektorze gospodarczym łącznie prawie 48,9 mln ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych), z czego 0,78% (382 tys. ton) stanowią odpady niebezpieczne. Procesom odzysku poddano łącznie 47,7 mln ton odpadów (z czego 0,75% stano-

wią odpady niebezpieczne), co stanowi 91,3% wszystkich zagospodarowanych w 2014 r. odpadów. Natomiast procesom unieszkodliwiania poddano łącznie 4,6 mln ton odpadów, z czego 2% stanowią odpady niebezpieczne.

Na koniec 2013 r. na terenie województwa funkcjonowały 53 składowiska odpadów oraz dwa czynne obiekty unieszkodliwiania odpadów wydobywczych, w tym:

- ▶ 29 czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne,
- ▶ 11 czynnych składowisk odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których nie są składowane odpady komunalne,
- ▶ 7 czynnych składowisk odpadów niebezpiecznych (poza składowiskami odpadów azbestowych),
- ▶ 1 czynne składowisko odpadów obojętnych,
- ▶ 1 składowisko odpadów niebezpiecznych, na którym są składowane odpady zawierające azbest,
- ▶ 3 składowiska odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których są składowane odpady komunalne, posiadające wydzielone kwatery do składowania odpadów zawierających azbest,
- ▶ 1 składowisko odpadów innych niż niebezpieczne i obojętne, na których nie są składowane odpady komunalne, posiadające wydzielone kwatery do składowania odpadów zawierających azbest.

W latach 2011-2013 przeprowadzono liczne działania na rzecz likwidacji zagrożeń związanych z odpadami niebezpiecznymi, czyli tzw. bomb ekologicznych spowodowanych m.in. przez: składowisko odpadów niebezpiecznych „Rudna Góra” przy Zakładach Chemicznych „Organika Azot” w Jaworznie, składowisko odpadów niebezpiecznych (stare zwałowiska) Zakładów Chemicznych „Tarnowskie Góry w Tarnowskich Górach” w likwidacji, osadniki szlamów cynkowych Huty Metali Nieżelaznych „Szopienice” w likwidacji w Katowicach czy „Doły kwasowe” na terenie LOTOS Czechowice w Czechowicach-Dziedzicach. Ponadto całkowicie zlikwidowano zagrożenia spowodowane przez składowisko odpadów zawierających

azbest należące do Przedsiębiorstwa Materiałów Izolacji Budowlanej „Izolacja” w Ogrodzieńcu. Na terenie województwa likwidowano też magazyny przeterminowanych środków ochrony roślin oraz ogólniki.

Gospodarka odpadami komunalnymi

W Planie Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego 2014, oprócz działań informacyjnych i edukacyjnych, zaplanowano budowę sieci regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w celu zapewnienia wystarczających mocy przerobowych umożliwiających przetworzenie wytwarzanych odpadów komunalnych. Na koniec 2013 r. na terenie województwa funkcjonowało:

- ▶ 5 regionalnych instalacji mechaniczno-biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych (MBP),
- ▶ 2 kompostownie selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów,
- ▶ 4 regionalne składowiska odpadów innych niż obojętne i niebezpieczne.
- ▶ W 2014 r. powstały kolejne instalacje regionalne, tj.:
  - ▶ 4 instalacje MBP,
  - ▶ 2 instalacje kompostowania selektywnie zebranych odpadów zielonych i innych bioodpadów.
- ▶ W 2013 r. osiągnięto następujące poziomy selektywnego zbierania niżej wymienionych odpadów komunalnych:
  - ▶ biodegradowalnych, w tym zielonych – 55% (wymagany poziom wynosił 70%),
  - ▶ wielkogabarytowych – 81% (wymagany poziom wynosił 25%),
  - ▶ papieru i tektury – 9% (wymagany poziom wynosił 15%),
  - ▶ szkła – 25% (wymagany poziom wynosił 25%),
  - ▶ metali – 6% (wymagany poziom wynosił 15%),
  - ▶ tworzyw sztucznych – 13% (wymagany poziom wynosił 15%),
  - ▶ odpadów niebezpiecznych – 1,5% (wymagany poziom wynosił 10%).

Zainstalowane moce przerobowe regionalnych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych w każdym z czterech regionów, na jakie podzielono

województwo, były niewystarczające dla przetworzenia całego strumienia wytwarzanych zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów zielonych, dlatego zdecydowana większość wytworzonych na terenie województwa zmieszanych odpadów komunalnych i odpadów zielonych wymagała przetworzenia w instalacjach zastępczych, których moce przerobowe były wystarczające.

W 2014 r. w woj. śląskim wytworzono blisko 1,6 mln ton odpadów komunalnych, co w przeliczeniu na statystycznego mieszkańca wynosi 354 kg. Selektywnie zebrano 578 tys. ton odpadów. Podsumowując wyniki sprawozdania z wykonania Planu Gospodarki Odpadami Województwa Śląskiego 2014 za okres 2011-2013, sformułowano następujące wnioski:

- ▶ Osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użycia i odzysku innymi metodami oraz ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji przekazywanych do składowania nie będzie możliwe bez rozwoju selektywnej zbiórki odpadów jak najbliższej miejsca ich powstawania.
- ▶ Osiągnięcie celów w zakresie ograniczenia ilości odpadów organicznych kierowanych do składowania wymaga, poza rozwijaniem selektywnej zbiórki tych odpadów, dalszego rozwoju metod biologicznych oraz wdrożenia termicznego przekształcania odpadów jako elementu uzupełniającego kompleksowy system zagospodarowania odpadów komunalnych.
- ▶ Docelowy model gospodarowania odpadami komunalnymi powinien polegać na selektywnym zbieraniu odpadów i ich dalszym recyklingu oraz energetycznym wykorzystaniu resztkowych odpadów komunalnych z odzyskiem energii.

Przed nowymi wyzwaniami

Powyższe wnioski stały się kanwą do aktualizacji Wojewódzkiego Planu Gospodarki Odpadami. Zgodnie ze wskazaną w polskim i unijnym prawie hierarchią postępowania z odpadami, szczególny nacisk położony został na recykling odpadów oraz przygotowanie części

selektywnie zebranych odpadów do ponownego użycia. Temu celowi służyć mają m.in. tworzone przez gminy punkty selektywnego zbierania odpadów (PSZOK), do których zapewniony winien być łatwy dostęp dla wszystkich mieszkańców gminy. W województwie funkcjonują 133 PSZOK-i, do których w 2014 r. przekazanych zostało przez mieszkańców 65 600 ton odpadów komunalnych.

Według stanu na koniec I kwartału 2016 r., zainstalowana wydajność 17 RIPOK-ów MBP wynosiła już 1 169 250 ton/rok w części mechanicznej i 562 900 ton w części biologicznej, co stanowi wystarczającą wydajność dla przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych. Również zainstalowana wydajność instalacji do sortowania (doczyszczania) selektywnie zebranych frakcji odpadów komunalnych wynosiła 1 313 450 ton/rok. Jest to wystarczająca przepustowość dla spełnienia funkcji podczyszczania selektywnie zebranych odpadów. Na 21 istniejących składowiskach zabezpieczono ponadto możliwość budowy nowych kwater w zależności od potrzeb w poszczególnych regionach dla zapewnienia składowania odpadów powstałych po procesie przetwarzania w instalacjach MBP.

Nadal niewystarczające są natomiast moce przerobowe instalacji do przetwarzania odpadów zielonych i innych bioodpadów, instalacji do recyklingu odpadów, instalacji do odzysku innego niż recykling odpadów budowlanych i rozbiórkowych czy instalacji do recyklingu odpadów budowlanych i rozbiórkowych.

Na terenie województwa nie ma regionalnych instalacji do termicznego przekształcania odpadów komunalnych. Wszystkie powyższe braki w infrastrukturze gospodarowania odpadami komunalnymi zostaną uwzględnione w „Planie inwestycyjnym” stanowiącym załącznik do nowego planu gospodarki odpadami dla województwa śląskiego na lata 2016-2022, którego realizacja nada ostateczny kształt infrastrukturze w gospodarowaniu odpadami komunalnymi.

Jan Kozubek

Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego